

L'any de s'Arxiduc

El Govern Balear ha declarat el 1994 com l'any de s'Arxiduc, en memòria de Lluís Salvador d'Habsburg-Lorena, el noble austríac que deixà una considerable empremta a la societat mallorquina.

BERTOMEU AMENGUAL

S'Estaca. Residència on servia Caterina Homar i on va conèixer l'arxiduc.

L'any 1867 arribava a Mallorca un noble viatger que es feia dir Luis de Neudorf. En realitat es tractava de l'arxiduc Lluís Salvador d'Habsburg-Lorena o, més senzillament, s'Arxiduc, que és la forma popular amb que la tradició oral mallorquina ha mantingut viu el record d'aquell noble que va deixar una empremta profunda a l'illa.

L'Any de s'Arxiduc. El Govern Balear ha declarat el 1994 com any dedicat a la figura de l'arxiduc Lluís Salvador. La motivació oficial és retre-li homenatge “per les seves obres i aportacions en diverses àrees del saber, de la cultura i de la ciència” i també “per la seva tasca pionera en la promoció ecològica i turística de Mallorca”.

El Govern, a través de la Conselleria de Cultura, Educació i Esports, ha preparat tot un seguit d'actes d'homenatge, entre els quals destaca la publicació i presentació del desè exemplar traduït de l'obra de l'arxiduc *Die Balearen*. Aquesta obra, segons la Conselleria, “és un dels millors monuments dedicats a les nostres illes”, i l'edició i presentació serà “un dels actes més significatius del programa”. En aquest llibre l'arxiduc explica la vida, les tradicions i els costums de la gent de les Illes en la segona meitat del segle XIX. Lluís Salvador, tot i residir molts anys a la costa nord de Mallorca, feia freqüents viatges per les altres illes, com també per altres indrets del Mediterrani. La Conselleria considera que l'arxiduc “era un observador minuciós i naturalista expert, i va ser un vertader científic, però sobretot, un antropòleg entusiasta del Mediterrani”.

Al llarg d'enguany estan previstos, a més de la presentació ja esmentada, una “Nit mallorquina” a Viena, un cicle de concerts de projecció internacional que tindran com a seu Son Marroig, la Cartoixa de Valldemossa i d'altres indrets de Mallorca, l'edició d'una col·lecció de llibres de l'arxiduc traduïts de l'alemany, i la celebració d'una sèrie d'actes d'homenatge, a més de l'edició d'un vídeo biogràfic.

Pentàgon sexual. Quan l'any 1867 Lluís Salvador arribava a Mallorca només tenia 25 anys. Ben aviat decidí comprar propietats a l'illa i convertir-la en base de les seves aventures pel Mediterrani. Comprà diverses possessions —entre les quals hi ha s'Estaca, actualment propietat de Michael Douglas— en

ARXIU

els municipis de Valldemossa i Deià, a la costa nord de Mallorca. Totes les possessions foren conegudes genèricament pel nom de Miramar. Des de Miramar, l'arxiduc Lluís Salvador viatjava constantment, recorrent totes les Illes i estudiant tot el que veia.

A pesar de les diverses obres de Lluís Salvador i del seu indubtable valor com a estudiós de la Mallorca de la segona meitat del segle XIX, el fet és que si el seu record s'ha mantingut viu en la gent durant més d'un segle no és, precisament, per la seva vàlua d'investigador. Més exactament, la curiositat popular que ha despertat la figura de l'arxiduc s'explica més per les seves aventures amoroses i, sobretot, per la seva relació apassionada amb la mallorquina Caterina Homar i amb tres dones més que, juntament amb Lluís Salvador, conformen un veritable pentàgon sexual i sentimental que marcà la vida de l'arxiduc fins el 1915, quan deixà Mallorca.

Segons el professor de filosofia Sebastià Trias, que ha estudiat l'arxiduc, "Lluís Salva-

Lluís Salvador (esquerra) i Caterina Homar protagonitzaren una apassionada història d'amor en terres mallorquines. La seua relació es veié intermitentment truncada pels afers amorosos de l'arxiduc amb altres dones.

dor se sentia interessat per Caterina Homar a partir de 1886. L'arxiduc tenia 39 anys. Caterina era jornalera de s'Estaca. El mateix mes l'Arxiduc conegué també Antonietta Lanzerotto, jove veneciana de dinou anys contractada com a mainadera dels fills del matrimoni Vives-Virenze. En 1887 Aina Ripoll entra en l'àmbit de l'arxiduc quan, als dinou anys, comença a servir a can Vives. Sis anys més tard, en 1893, arribava a Miramar, com a institutriu i professora de txec dels fills de Vives, Eugènia Czermak. El cercle amorós quedava tancat. Lluís Salvador aleshores acabava de complir quaranta-sis anys".

"Encara que l'arxiduc era el centre d'interès de cada una d'aquelles quatre dones, aquesta referència no impedí una convivència recelosa entre elles i tampoc no evità una dependència sentimental de totes elles respecte a d'altres homes. Joan March resumeix la situació prou concisament: 'Caterina Homar mirava el capità Singala, Antonietta vigilava Caterina, Aina se concentrava en Vives. Eugènia mirava Antonietta. I cap d'elles s'oblidava de l'arxiduc'. Tot això succeïa a Miramar i, sobretot, al iot *Nixe*, vertader palau de la intimitat compartida de l'arxiduc".

El que el professor Trias descriu amb tanta elegància acadèmica, popularment ha estat sempre un pou inesgotable d'històries d'amor, de fidelitats i infidelitats i, sobretot, de suposats fills de l'arxiduc. Si s'ha de fer cas a les històries populars, un nombre considerable dels nascuts a Deià i Valldemossa a les darres del segle XIX i principis del present segle tendrien un pare comú: l'arxiduc Lluís Salvador d'Habsburg-Lorena.

Miquel Payeras

Anunci de convocatòria

El comitè executiu del Pla Estratègic de Sagunt i la comarca del Camp de Morvedre convoca totes aquelles associacions, entitats i institucions que vulguen estar representades en aquest emprenedor pla de futur a formar part del Consell Estratègic.

Dia: Dilluns, 21 de març

Hora: Les vuit del vespre

Lloc: Casa de Cultura Capellà Pallarés de Sagunt

Informació: Ajuntament de Sagunt. Srta. Empar Tel. 266 12 30